

Експертна дискусія «Війна. Що з митницею?»

30 березня 2022 року CASE Україна провів експертну дискусію про діяльність митниці під час воєнного стану.

Експерти визначили, що зараз відбувається на митниці, та оцінили наскільки ефективно виконує свої завдання державний орган, щоб забезпечити роботу тилу та сприяє підвищенню обороноздатності країни.

Спікери: Олександр Лазарев, експерт з митної політики та Андрій Саварець, асоційований експерт з правових питань CASE Україна. Модератор: Дмитро Боярчук, виконавчий директор CASE Україна.

Повне [відео дискусії](#). Нижче викладаємо ключові тези.

– Який стан справ на митниці під час війни?

Олександр Лазарев

На митниці зараз відбувається переважно оформлення гуманітарної допомоги. Більшість суб'єктів підприємницької діяльності, які займалися імпортом, переструктуровують свою діяльність.

Митниця – це передусім про логістику. Нині з нею великі проблеми. Більшу частину логістичних процесів було зосереджено в Київському регіоні. Так само більшість складів, які займалися зберіганням, формуванням товарних партій, консолідацією і розконсолідацією вантажів, також розміщувалися там. Великі склади фактично розгромлено (згоріли). Це стало однією з причин, чому основні імпортери, які формували вагому частку митних надходжень, майже припинили постачання товарів на територію України.

Крім проблеми з логістикою, є проблеми організації митного оформлення на самих митницях. Там, де тривають бойові дії, митниці не працюють, існують величезні проблеми з тими вантажами, які встигли перетнути кордон України на початку бойових дій, – їх застала війна в дорозі. Багато вантажів не доставлено або загубилися.

За новинами про скасування імпортного мита й ПДВ не встигає нормативне забезпечення всіх цих процесів. Зараз дуже мало товарів оформлюють у режимі імпорту зі сплатою митних платежів, оскільки є відстрочення щодо товарів з переліку критичного імпорту. Цей перелік постійно оновлюється.

Зараз ми маємо профіцит зовнішньої торгівлі, бо експорту відправляють більше, ніж завозять імпорту. І бізнес чекає стабілізації ситуації для початку імпорту.

Андрій Саварець

У перші дні війни митниця давала 15% довоєнних надходжень. У мирний час у середньому на місяць до бюджету надходило 30 млрд грн. Тому скасування митних платежів за законопроектом № 7190 (який вже підписав Президент) продиктовано об'єктивною реальністю. Більшість імпорту, який завозили до війни, перетворилася на гуманітарну допомогу. Таким чином Україна насичена товарами, які потрібні людям: їжа, одяг, побутова хімія та ін.

– Що зараз завозять як гуманітарну допомогу? Що вплинуло на владу, щоб скасувати митні платежі та ПДВ?

Наразі взагалі не зрозуміло, що ввозять як гуманітарну допомогу. Процедура настільки спрощено, що це неможливо проаналізувати. З дозвільного принципу вона перейшла на декларативний принцип митного фонду.

Зараз немає ніякої необхідності отримувати будь-яке підтвердження, що товар є гуманітарною допомогою. Його оформлюють безпосередньо в пункті пропуску наданням декларації, яку заповнює водій і в якій вказує лише загальний опис товару. Це може бути «взуття, ліки, інше». Тому зараз відстежувати, що ввозять на територію України, майже неможливо.

Триває насичення внутрішнього ринку товарами, які будуть використовуватися для виживання. Це, очевидно, й була основна причина прийняття цього закону щодо скасування митних платежів і ПДВ. Необхідно підштовхувати економіку.

– Як працює бізнес в умовах відсутності відстрочок платежів і скасування кредитних лімітів?

Щодо оплати послуг чи товарів, то всі працюють на відстроченні. З початку війни ніхто не здійснює оплату за своїми рахунками, і більшість бізнесу, який не мав запасів, зупинилася. З одного боку, це дуже дивно, а з іншого – зрозуміло, як повелися банки, які скасували всі овердрафти і кредитні ліміти.

– Чи вплине законопроект 7190 на поновлення ділової активності?

Можливе поживлення активності з моменту прийняття зазначеного закону щодо спрощення процедур. Хоча не до кінця зрозуміло, яким чином буде проводитися декларування цих товарів, скільки їх ввезитимуть без сплати мита й податку на додану вартість.

Імпортери чекають на підписання цього закону про скасування мита і ПДВ. Великі компанії, особливо міжнародні, дуже обережно дивляться на можливість переходу на ці 2% з обороту. Наприклад, буде така ситуація, коли один і той самий товар перебуватиме на обліку і з ПДВ 20%, і без ПДВ, тому що був ввезений після 1 квітня. Тож як його продавати, обліковувати, як за цим усім звітувати? Це дуже складна процедура, і компанії розглядають можливість провадити бізнес на тих же умовах зі сплатою мита, ПДВ, не переходячи на спрощену систему.

Зараз не зрозуміло, яким чином буде здійснюватися митне оформлення з цими спрощеннями. Бізнес чекає (після підписання закону Президентом) на роз'яснення від Кабінету Міністрів або Міністерства фінансів щодо процедури митного оформлення. І це також одна з причин зниження активності. Більшість компаній зараз чекають цих роз'яснень.

– Чи варто очікувати від митниці якихось надходжень до бюджету?

Зараз не варто очікувати їх взагалі. Більша частина надходжень – це акцизний збір чи ПДВ. Наш найпотужніший торговельний партнер – Європейський Союз, з яким за угодою про вільну торгівлю щодо більшості товарів у десятирічний термін передбачено скасування всіх мит. Минуло 8 років і, якщо я не помиляюся, вже майже всі товари прийшли до нульової ставки мита. Щодо мита не буде жодних змін, але бюджет матиме велике ненадходження ПДВ.

ЕКОНОМІЧНА ПРАВДА

Зараз кредит за ПДВ не відшкодовують, оскільки держава використовує ці гроші на потреби оборони.

Сподіватися, що митниця залишатиметься годівницею нашого бюджету, марно навіть після припинення воєнного стану. Вірогідно, уряду та Верховній Раді доведеться змінювати податкову систему і навіть щось робити з ПДВ. Потрібно звільнити митницю від адміністрування ПДВ. Більшість проблем на митниці, пов'язані з митною вартістю. Проблеми, пов'язані з митною вартістю, – це проблема з ПДВ.

– Чому бізнес не здійснює імпорتنих операцій?

Так, тут ми маємо проблеми. Через запровадження так званого переліку товарів критичного імпорту, за які можна здійснювати розрахунки в іноземній валюті. А за товари, які не потрапили в цей перелік, неможливо розрахуватися.

Вантажі, які перебували в контейнеровозах, після початку бойових дій було вивантажено в Туреччині або в Румунії, і зараз є велика проблема з їхньою доставкою. Велика частина цих вантажів не входить до переліку критичного імпорту, тому немає змоги за них розрахуватися, щоб доставити на територію України.

– З якими труднощами стикаються підприємства, здійснюючи імпорتنі операції?

Є компанії, які продовжують цю діяльність, але ці імпорتنі операції стикаються з логістичними проблемами через нестачу складських приміщень. Великі проблеми з наявністю транспорту – іноземні перевізники не дуже щасливі зараз доставляти вантажі на територію України, а наших перевізників недостатньо для того, щоб перевозити ту кількість вантажів, яка потрібна. І вони здебільшого орієнтовані на перевезення гуманітарних вантажів.

Останнє, що я бачив зі звіту митниці про оформлення гуманітарних вантажів, – це 10 тис. тонн гуманітарної допомоги, оформленої всіма митницями за добу. Це 500 вантажівок, тобто робота одного великого пункту пропуску за день.

Складна ситуація і з комерційними вантажами, які надійшли в морських контейнерах. Зберігання морських контейнерів коштує грошей, і суднохідні лінії відмовляються видавати їх для вивезення на територію України. Вимагають заставу 4-5 тис. дол. США за кожен контейнер.